

“NATUURLIJK GAAT HET GGO-DEBAT NIET OVER GGO’S”

Reflecties over het GGO-debat vanuit sociaal-wetenschappelijk perspectief

Prof. Joost Dessen

“GGOs anno 2018”
KVAB – Brussel
25 mei 2018

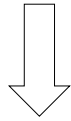
Flanders Research Institute
for Agriculture, Fisheries
and Food

STRUCTUUR

- Het GGO-debat : Een verkeerd uitgangspunt ?
- Een ander perspectief : mediatie
- Meer debat nodig? Een ander debat nodig!
- 6 suggesties

TECHNOLOGISCH INSTRUMENTALISME

Technologie is inert, heeft geen 'agency', 'doet niets' : enkel *wat mensen doen* met de technologie telt

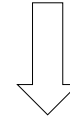
Technologie kan dus in elke praktijk worden ingebracht, want is neutraal.

Redeneringen als:

'GGO's kunnen probleemloos in elk landbouwsysteem worden ingebracht, conventioneel, biologisch en alles ertussenin'

EEN VERKEERD UITGANGSPUNT ?

TECHNOLOGISCH INSTRUMENTALISME vs. TECHNOLOGISCH DETERMISME

Technologie is als een onafhankelijke actor die ingrijpt op de mens, onafhankelijk van menselijke keuzes.

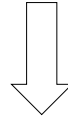
Vanuit dit perspectief worden GGO's al snel 'Frankenstein food' dat de menselijke autonomie overneemt.

Redeneringen als:

'Het gebruik van GGOs leidt automatisch tot monocultuur, grootschalige landbouw – dit zijn inherente karakteristieken van elke GGO-gewas'

EEN VERKEERD UITGANGSPUNT ?

TECHNOLOGISCH INSTRUMENTALISME vs. TECHNOLOGISCH DETERMISME

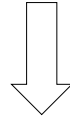
Exogene kijk op technologie, 'out there', die neutraal is (instrumentalisme) of alomvattend op ons ingrijpt (determinisme)

“[agricultural] (bio)technology is seen as existing outside society, and exerting ‘effects’ upon it from this external position. Consequently, both proponents and critics hold the same absolutist view about the technology so that it can only be accepted or rejected tout court”

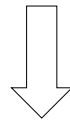
(Ruivenkamp et al. 2008, own emphasis added).

EEN VERKEERD UITGANGSPUNT ?

TECHNOLOGISCH INSTRUMENTALISME vs. TECHNOLOGISCH DETERMISME

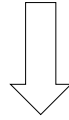
Exogene kijk op technologie, 'out there', die neutraal is (instrumentalisme) of alomvattend op ons ingrijpt (determinisme)

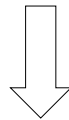
Laat enkel toe om te praten over 'de' technologie, 'de GGOs'
– een 'enkelvoudige identiteit' van de technologie.

EEN VERKEERD UITGANGSPUNT ?

TECHNOLOGISCH INSTRUMENTALISME vs. TECHNOLOGISCH DETERMISME

Exogene kijk op technologie, 'out there', die neutraal is (instrumentalisme) of alomvattend op ons ingrijpt (determinisme)

Laat enkel toe om te praten over 'de' technologie, 'de GGOs'
– een 'enkelvoudige identiteit' van de technologie.

Leidt tot een JA/NEE-discussie, VOOR/TEGEN

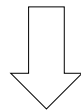
Is weerspiegeld in beleid:

- huidige labelling van producten die ggo bevatten of er van afgeleid zijn : laat niet toe om de *toepassing* van GGO te beoordelen – verplicht dus een keuze tussen MET/ZONDER
- Crop based authorisation : enkel (bio-)veiligheidsargumenten, geen argumenten over de context waarin de technologie zou worden toegepast.
- Process based definition: ongeacht het specifieke kenmerk dat wordt ingebouwd, of het gewas

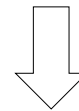
MEDIATION THEORY BIJLT EEN ANDER PERSPECTIEF

Verbeek

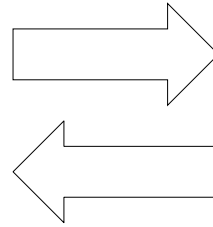
Inghelbrecht

MEDIATION THEORY BIEDT EEN ANDER PERSPECTIEF

Uitgangspunt : technologieën mediëren de manier waarop de mens in de wereld staat en ermee interageert.

MEDIATION THEORY BIEDT EEN ANDER PERSPECTIEF

Wederzijdse beïnvloeding

*“Technologies do what they do, because of their properties,
and because of the way users deal with them”*

Technologie kan onzichtbare/onbewuste routines
weer zichtbaar of bewust maken.

Kan leiden tot ethische/maatschappelijke vragen die niet
noodzakelijk met de technologie as such te maken hebben

MEDIATION THEORY BIJDT EEN ANDER PERSPECTIEF

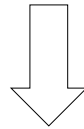
Bevestigende mediatie (confirmative): bevestigt de structuur van een socio-technisch systeem

Ontwrichtende mediatie (disruptive): brengt nieuwe (kritische) elementen van een socio-technisch systeem aan het licht

MEDIATION THEORY BIJDT EEN ANDER PERSPECTIEF

Bevestigende mediatie (confirmative): bevestigt de structuur van een socio-technisch systeem

Ontwrichtende mediatie (disruptive): brengt nieuwe (kritische) elementen van een socio-technisch systeem aan het licht

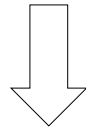

GGO-technologie leidt tot nieuwe inzichten en vragen over een veel breder socio-technisch systeem (het landbouwsysteem; voedselsysteem)

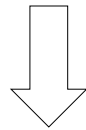
MEDIATION THEORY BIEDT EEN ANDER PERSPECTIEF

Bevestigende mediatie (confirmative): bevestigt de structuur van een socio-technisch systeem

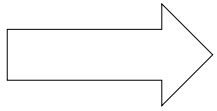
Ontwrichtende mediatie (disruptive): brengt nieuwe (kritische) elementen van een socio-technisch systeem aan het licht

GGO-technologie leidt tot nieuwe inzichten en vragen over een veel breder socio-technisch systeem (het landbouwsysteem; voedselsysteem)

“NATUURLIJK GAAT HET GGO-DEBAT NIET OVER GGO’S”

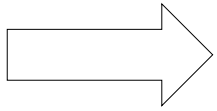

“NATUURLIJK GAAT HET GGO-DEBAT NIET OVER GGO’S”

Want, door bevestigende en ontwrichtende mediatie, leidt de introductie van de GGO-technologie tot een debat over de EU-samenleving

Bv: bevestigende mediatie, leidend tot nieuwe ethische vragen :

- private financiering van innovatie in de landbouw en overheveling van R&D naar derden
 - is er al sinds de 1970s, maar werd pas een maatschappelijke kwestie met de introductie van GGOs
- Het GGO-debat maakt ons ervan bewust van het spanningsveld of morele principes/waarden (bv kritisch-reflexieve houding over modernisering, wetenschap en technologie) nog een plaats hebben in de publieke sfeer
 - Wat is de rol van wetenschap in het objectiveren van in se politieke besluitvormingsprocessen?
- Eiwitafhankelijkheid van Europese landbouw in een context van globalisering
 - Is op zich geen GGO-kwestie, maar kwam wel in beeld nav GGO-debat

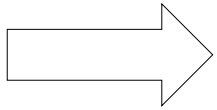
“NATUURLIJK GAAT HET GGO-DEBAT NIET OVER GGO’S”

Want, door bevestigende en ontwrichtende mediatie, leidt de introductie van de GGO-technologie tot een debat over de EU-samenleving

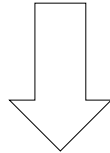
Bv: ontwrichtende mediatie, leidend tot nieuwe ethische vragen :

- Wat is een biologische soort ? Cf discussie over transgenetic en cisgenetic; en als het ‘natuurlijk’ is, hoe verhoudt dit zich tot de patenteringskwestie?
- Leidt tot een norm van ‘controleerbaarheid van de natuur’.
 - Verandert perspectief van ‘een goede oogst verwachten’ naar ‘kiezen voor een goede oogst door juiste technologie’

MEDIATION THEORY BIEDT EEN ANDER PERSPECTIEF

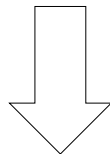

“NATUURLIJK GAAT HET GGO-DEBAT NIET OVER GGO’S”

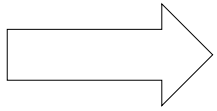
Debat over/oppositie tegen GGO in EU

- gaat niet over (enkel) ‘ideologische argumenten’
- gaat over landbouwpraktijken/landbouwsystemen die parallel aan de GGO-ontwikkeling ontstaan; *via GGOs wordt dit debat aangegaan*
- gaat over de context waarin GGOs zijn ingebed

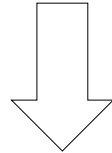

Het GGO-debat is geen wetenschappelijk debat; het is *onvermijdelijk en noodzakelijk* een maatschappelijk-politiek debat

MEDIATION THEORY BIJDT EEN ANDER PERSPECTIEF

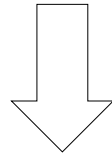

“NATUURLIJK GAAT HET GGO-DEBAT NIET OVER GGO’S”

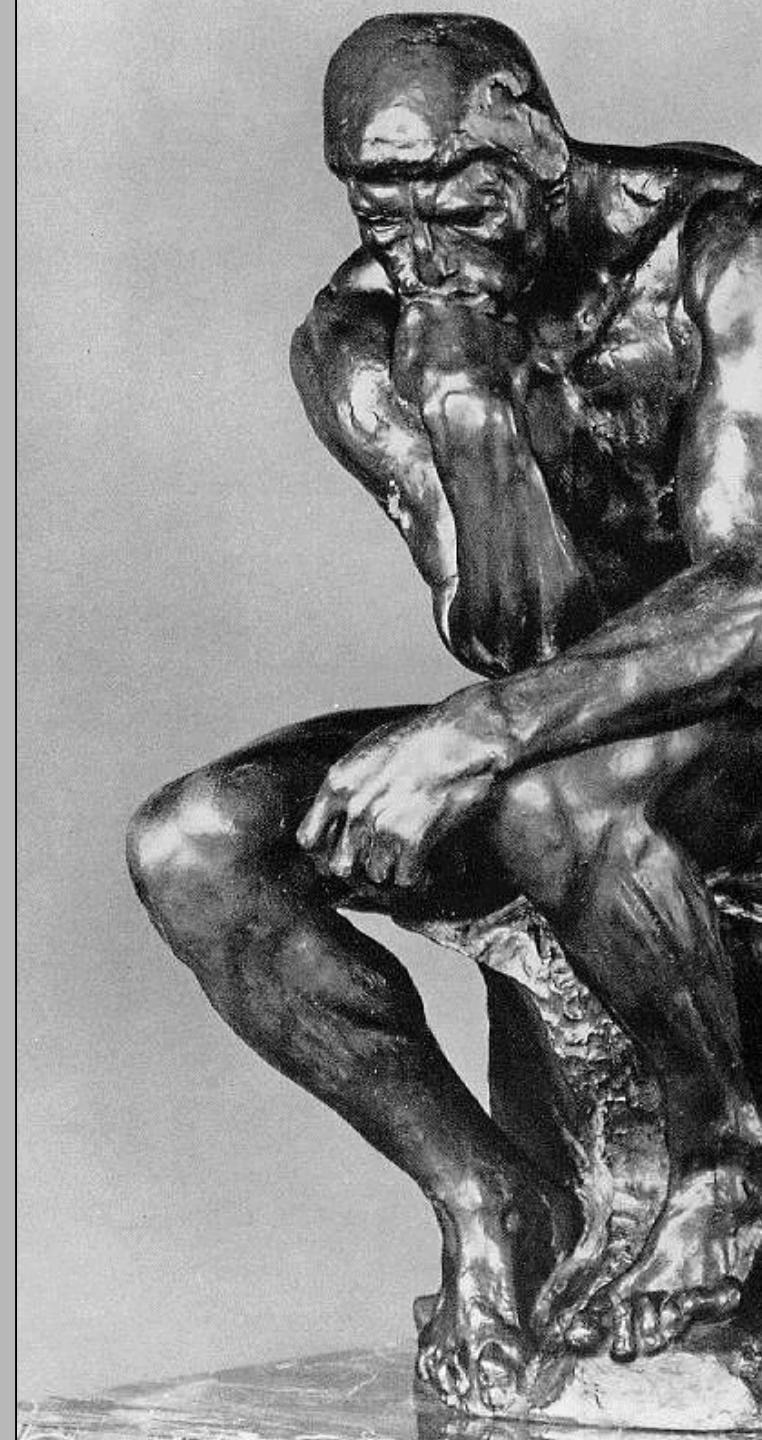
‘A never-ending story’ - Dit maatschappelijk-politiek debat kan nooit eindigen als het wordt gevoerd in een JA/NEE context,

maar zou zich moeten ontwikkelen rond de vraag: hoe kunnen bepaalde technologieën (in casu GGO) worden toegepast *in een bepaalde context*?

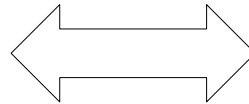

Dit is geen technocratisch debat (over veiligheid, over milieu voor- of nadelen), maar een maatschappelijk-politiek debat over hoe technologische toepassingen de ‘gewenste’ samenleving kunnen vormgeven

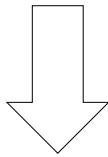
WAT NU?

HET HUIDIGE DEBAT

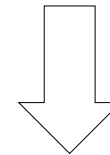

Angstig en intuïtief door onwetendheid
Religieus fundamentalist
Psychologisch essentialist
Wereldvreemd
...

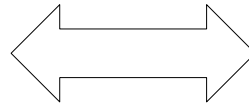
‘We moeten hen beter en meer informeren’

Verkocht aan het kapitaal
Arrogante betweter
Wereldvreemd
...

‘We blijven gekant tegen elke vorm van GGO en NBT, uit principe’

HET HUIDIGE DEBAT

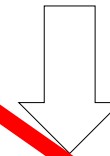

Angstig en intuïtief door onwetendheid
Religieus fundamentalist
Psychologisch essentialist
Wereldvreemd
...

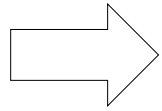
'We moeten een beter en meer
informatief en want wij hebben gelijk'

Verkocht aan het kapitaal
Arrogante betweter
Wereldvreemd
...

'We blijven gekant tegen elke vorm van
GGO en NBT, uit principe'

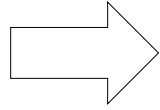

MEER DEBAT NODIG ?

ANDER DEBAT NODIG !

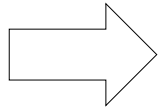

MEER DEBAT NODIG ?

ANDER DEBAT NODIG ! – ZES SUGGESTIES

ANDER DEBAT NODIG !

1. ARCHITECTUUR VAN HET DEBAT

VAN DAD NAAR ELE

Van Develop – Announce – Defend ...

Technical track

Societal track

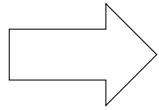
time

vraagstelling

onderzoek

Politieke besluitvorming

Maatschappelijke goedkeuring/
contestatie

ANDER DEBAT NODIG !

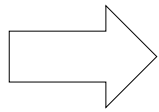
1. ARCHITECTUUR VAN HET DEBAT

VAN DAD NAAR ELE

Van Develop – Announce – Defend ...

... naar Engage – Learn - Enable

ANDER DEBAT NODIG !

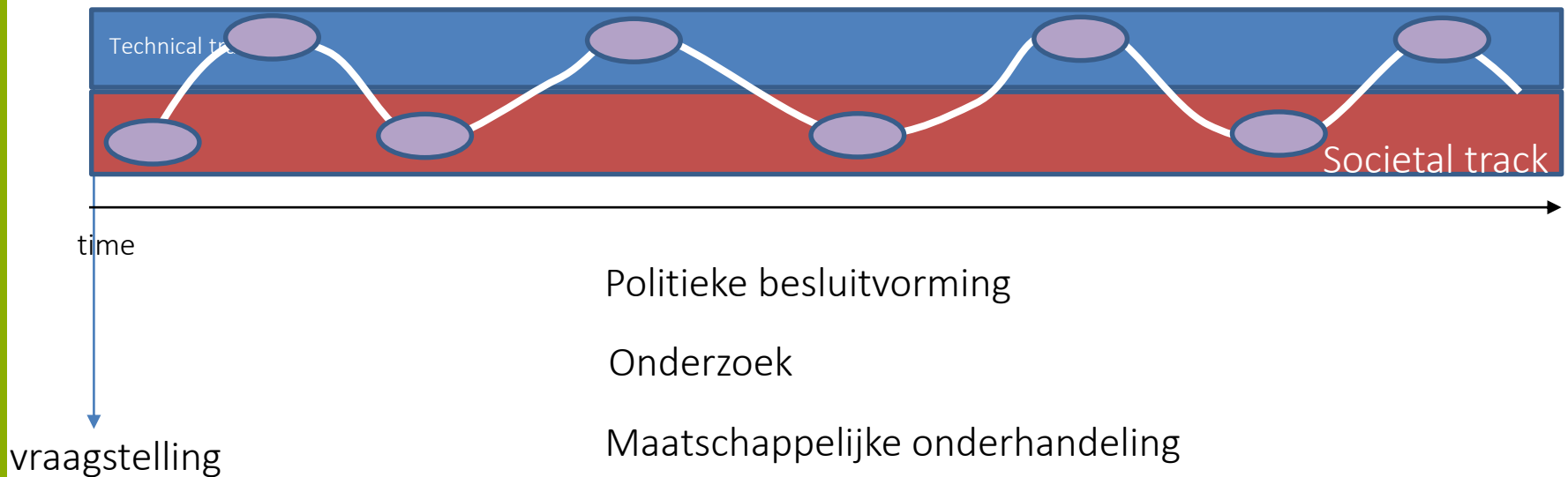

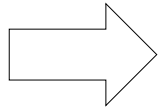
1. ARCHITECTUUR VAN HET DEBAT

VAN DAD NAAR ELE

Van Develop – Announce – Defend ...

... naar Engage – Learn - Enable

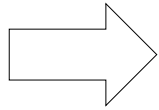

ANDER DEBAT NODIG !

2. BEGRIJP ELKAARS PERSPECTIEVEN

Gaat verder dan het 'publieke standpunt'
Gaat over waarden, wereldbeeld, ...

ANDER DEBAT NODIG !

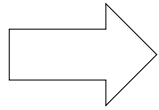

3. INVESTEER IN HET STELLEN VAN DE JUISTE VRAGEN

Bv: hoe kunnen we evalueren of en hoe een technologische innovatie kan bijdragen tot een meer duurzame wereld?

EN ERKEN DAT DEZE VRAGEN OOK POLITIEKE EN MAATSCHAPPELIJKE VRAGEN ZIJN, NIET ENKEL TECHNOLOGISCHE

– DOE DIT INTER-/TRANSDISCIPLINAIR *VANAF DE START.*

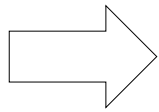

ANDER DEBAT NODIG !

4. INVESTEER IN ONDERZOEK NAAR HOE DERGELIJKE PROCESSEN KUNNEN LOPEN

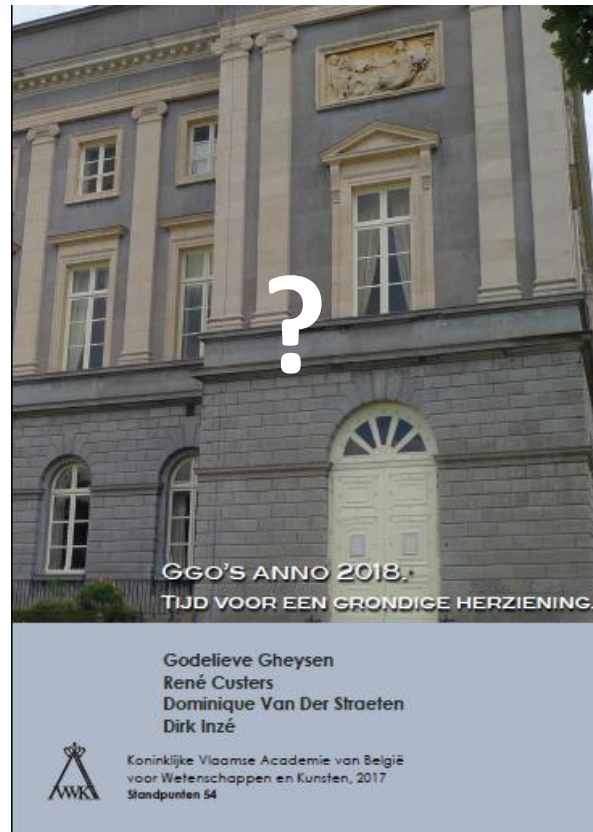
- vaardigheden
- mandaat
- ...

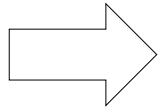

ANDER DEBAT NODIG !

5. KRACHT VAN EEN 'COALITION OF THE WILLING'

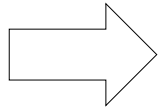
ANDER DEBAT NODIG !

6. VERRUIM DE OPLEIDING VAN DE BIO-TECHNOLOGEN

Leg de complexiteit van de kwestie uit, en ga verder dan 'irrationele onwetendheid van de tegenstanders'.

En laat dit doen door sociologische en politieke wetenschappers

ANDER DEBAT NODIG !

1. ARCHITECTUUR VAN HET DEBAT
2. BEGRIJP ELKAARS PERSPECTIEVEN
3. INVESTEER IN HET STELLEN VAN DE JUISTE VRAGEN
4. INVESTEER IN ONDERZOEK NAAR HOE DERGELIJKE PROCESSEN KUNNEN LOPEN
5. KRACHT VAN EEN 'COALITION OF THE WILLING'
6. VERRUIM DE OPLEIDING VAN DE BIO-TECHNOLOGEN

TENSLOTTE

“Iedereen zou op verschillende momenten moeten inzien dat hij of zij iets over het hoofd zag bij het maken van een bepaald oordeel. We worden allen gefopt door onze eigen manier van denken.”

(Prof. Van Montagu)

Background research

- Inghelbrecht, L., Goeminne, G., Van Huylbroeck, G. and J. Dessein (2017) When technology is more than instrumental: How ethical concerns in EU agriculture co-evolve with the development of GM crops. *Agriculture and Human Values* 3 (33)
- Inghelbrecht, L., Dessein, J. and G. Van Huylbroeck (2014), The non-GM crop regime in the EU: how do Industries deal with this wicked problem?, *NJAS - Wageningen J. Life Sci.* pp103.112
- De Krom, M, Dessein, J. and N. Erbout (2014). Understanding relations between science, politics, and the public: the case of a GM field trial controversy in Belgium. *Sociologia Ruralis*. 54 (1): 21-39

Dank voor de aandacht

Flanders Research Institute for
Agriculture, Fisheries and Food
Burg. Van Gansberghelaan 115 box 2
9820 Merelbeke – Belgium
T + 32 (0)9 272 23 40
F +32 (0)9 272 23 41

Joost.Dessein@ilvo.vlaanderen.be
www.ilvo.vlaanderen.be

ILVO

Flanders Research Institute
for Agriculture, Fisheries
and Food